

Определение № 700 от 6.12.2019 г. на ВКС по т. д. № 620/2019 г., II т. о., ТК, докладчик съдията Анна Баева

чл. 125, ал. 3 ТЗ,

чл. 37, ал. 2 и

чл. 23, ал. 1 и ал. 2 ЗСч.

Производството е по чл. 288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на Д. А. Б., Д. С. Б. и Р. С. Б., и тримата от [населено място], представлявани от адв. Е. Д., срещу решение № 338 от 29.11.2018 г. по в. т. д. № 589/2018 г. на Пловдивски апелативен съд, Търговско отделение, I състав, с което след отмяна на решение № 222 от 3.05.2018 г. по т. д. № 73/2016 г. на Окръжен съд – Стара Загора, Търговско отделение са отхвърлени предявените от касаторите срещу "Хидравлика 96" ООД осъдителни иски за заплащане на основание чл. 125, ал. 3 ТЗ на сумите от по 56 319,26 лева, представляващи полагащата им се по наследство 1/3 част от размера на дружествения дял на наследодателя С. И. Б. по междинен консолидиран счетоводен баланс на "Хидравлика 96" ООД към 30.09.2012 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от завеждане на иска – 18.03.2016 г. до окончателното ѝ изплащане, както и за сумите от по 14 310,26 лева, представляващи законна лихва за забава върху главницата за периода 16.09.2013 г. - 16.09.2016 г., и касаторите са осъдени да заплатят на "Хидравлика 96" ООД разноски за първоинстанционното производство в размер на 19 038,67 лева, както и разноски за въззивното производство в размер на 19 237,77 лева.

Касаторите поддържат, че въззивното решение е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. Поддържат, че стойността на дружествения дял на починалия съдружник С. Б. се определя въз основа на междинен консолидиран счетоводен баланс, изготвен от "Хидравлика 96" ООД като предприятие - майка, притежаващо мажоритарно участие в капитала на дъщерното дружество "Хидропневмотехника" АД. Поддържат още, че установените с решение № 136 от 10.03.2015 г. по гр. д. № 1178/2014 г. на Районен съд – Казанлък правопораждащи факти за спорните права към ответника се ползват със сила на пресъдено нещо по настоящото дело за остатъка от същите права, а именно че стойността на дружествения дял на наследодателя се определя по консолидиран счетоводен баланс към 30.09.2012 г. По отношение на присъдените на ответника разноски за първоинстанционното производство считат, че въззивният съд не е изложил собствени мотиви по релевираните в частната жалба възражения. Твърдят, че искането на ответника за присъждане на разноски съразмерно на намалената част от исковите претенции е преклудирано, тъй като е направено след приключване на устните състезания пред първоинстанционния съд. В изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК касаторите молят да бъде допуснато касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 3 ГПК, като сочат следните правни въпроси:

1. По какъв начин съгласно чл. 125, ал. 3 ТЗ следва да се определи стойността на дружествения дял на починал съдружник в дружество – ООД, което дружество има статус на предприятие – майка, притежаващо мажоритарен дял от капитала на дъщерно предприятие, и е задължено по чл. 37, ал. 2 и чл. 23, ал. 1 и ал. 2 ЗСч. (отм.); да съставя и представя консолидирани отчети и баланси: на база на консолидиран счетоводен баланс или на база на индивидуален счетоводен баланс на ООД? Твърдят, че този въпрос е решен от въззивния съд в противоречие с решение № 438 от 9.07.2008 г. по т. д. № 84/2008 г. на ВКС, ТК, II т. о. и определение № 393 от 10.06.2013 г. по т. д. № 902/2012 г. на ВКС, ТК, II т. о.
2. Ползва ли се решение по уважен частичен иск със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното право при предявен в друг исков процес иск за разликата до заявения пълен размер на вземането, произтичащо от същото право? Включително и когато правопораждащите факти на спорното

право са изрично посочени и постановени не само в мотивите, но и в диспозитива на решението по уважения частичен иск? Считат, че по този въпрос въззивният съд е допуснал противоречие с т. 2 от Тълкувателно решение № 3/22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г. на ОСГТК на ВКС, както и с решение № 89 от 11.07.2011 г. по т. д. № 716/2010 г. на ВКС, ТК, I т. о., решение № 139 от 1.07.2013 г. по т. д. № 204/2011 г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 35 от 27.02.2015 г. по гр. д. № 6594/2014 г. на ВКС, ГК, II г. о. и решение № 154 от 24.08.2016 г. по гр. д. № 3848/2015 г. на ВКС, ГК, IV г. о. Твърдят, че по втория подвъпрос е налице и основаниято по чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК.

3. Длъжен ли е въззивният съд да обсъди и даде отговор на всички възражения, доводи и оплаквания, направени във въззивната жалба, като изложи по тях собствени мотиви и изводи, отразяващи решаващата му воля като инстанция по същество? Поддържат, че по този въпрос въззивният съд се е произнесъл в противоречие с Тълкувателно решение № 1/9.12.2013 г. по тълк. д. № 1/2013 г. на ОСГТК на ВКС, решение № 126 от 15.08.2014 г. по гр. д. № 5207/2013 г. на ВКС, ГК, IV г. о., решение № 17 от 8.02.2016 г. по гр. д. № 4121/2015 г. на ВКС, ГК, IV г. о., решение № 23 от 7.06.2017 г. по гр. д. № 2669/2016 г. на ВКС, ГК, II г. о. и решение № 302 от 3.12.2018 г. по т. д. № 2764/2017 г. на ВКС, ТК, II т. о.

Ответникът "Хидравлика 96" ООД, [населено място] оспорва касационната жалба. Поддържа, че не са налице основанията по чл. 280, ал. 1 ГПК за допускане на касационно обжалване на въззивното решение. Поддържа още, че липсват основания размерът на дружествения дял на починалия съдружник да се определи по нарочно изготвен консолидиран счетоводен баланс. Счита, че икономическата група по смисъла на ЗСч., включваща дружество – майка и дъщерни дружества, не е правен субект и не притежава оценени права и задължения, поради което наследодателят на касаторите няма дял от нея, а притежава такъв от имуществото на дружеството, в което е съдружник. Твърди, че консолидираният финансов отчет не представлява счетоводен отчет на дружеството – майка, респ. баланс; същият принадлежи на групата предприятия и отразява счетоводно нейното имущество; той не прави включените в групата отделни дружества едно предприятие.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, Второ отделение, като взе предвид данните по делото и поддържаните от касаторите доводи, приема следното:

Касационната жалба е редовна - подадена е от надлежна страна срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт в преклузивния срок по чл. 283 ГПК и отговаря по съдържание на изискванията на чл. 284 ГПК.

Въззивният съд, за да отмени първоинстанционното решение и да отхвърли предявените иски, е приел за установено, че са налице предпоставките по чл. 125, ал. 3 вр. ал. 1, т. 1 ТЗ: наследодателят на ищите - С. И. Б., починал на 15.09.2012 г., е бил съдружник в "Хидравлика 96" ООД, с дялово участие – 30 дяла или 25 % от капитала на дружеството, като дружеството е изплатило на наследниците стойността на дружествения дял в размер на 238 048,21 лева, определен въз основа на изготвен междинен счетоводен баланс на дружеството към края на месеца, през който е настъпило прекратяването – 30.09.2012 г. Констатирал е, че към 30.09.2012 г. "Хидравлика 96" ООД е мажоритарен акционер в публично дружество "Хидропневмотехника" АД /дъщерно предприятие/. По спорния по делото въпрос дали имуществените последици по чл. 125, ал. 3 ТЗ се уреждат въз основа на консолидиран счетоводен баланс като съставна част от консолидиран финансов отчет или въз основа на индивидуален счетоводен баланс на дружеството, апелативният съд е посочил, че изплащането на равностойността на дружествения дял се извършва, когато сумата на активите, притежавани от дружеството, превишава сумата на тази част от пасива му, която се включва при формирането на капитала към момента на прекратяване на участието на съдружник. С оглед на това е приел, че определянето на стойността на дружествения дял на прекратилия участието си съдружник се извършва въз основа на междинен счетоводен баланс, съставен от дружеството, или въз основа на заключение на съдебно – икономическа експертиза. Позовавайки се на заключението на вещото лице по проведената съдебно – икономическа експертиза, решаващият състав е счел, че притежаваните от "Хидравлика 96" ООД акции от капитала на "Хидропневмотехника" АД като част от активите на дружеството, отнесени към пасивите му, са намерили своето необходимо и правилно отражение при определяне стойността на дружествените дялове на С. Б.. Според въззивния съд тази стойност не следва да се влияе от други фактори или компоненти, каквито се съдържат в консолидирания баланс като част от консолидирания финансов отчет. Посочил е, че този извод следва и от характера на членството в ООД, което е правоотношение само между съдружника и дружеството. Приел е, че когато законодателят е предвидил като критерий и необходимост за целите на определени производства да се изготвя/представя

консолидиран финансов отчет, това е изрично регламентирано в закона – чл. 770, ал. 2, т. 2 ТЗ, чл. 100н, ал. 2 ЗППЗК, чл. 23, ал. 1, т. 2 и чл. 37, ал. 2 ЗСч. (отм.); Позовавайки се на Международен счетоводен стандарт 27, Консолидирани и индивидуални финансови отчети и на пар. 1, т. 14 от ДРЗСч. (отм.); , апелативният съд е приел, че консолидираният счетоводен баланс като част от консолидирания финансов отчет и индивидуалният счетоводен баланс на дружеството са носители на различна информация; консолидацията не влияе върху финансовия резултат в индивидуалния отчет; консолидираният счетоводен баланс съдържа информация относно общото управление на дружествата от групата. По отношение на позоваването от ищите на решение № 37 от 29.01.2016 г. по в. т. д. № 1118/2015 г. на Окръжен съд – Ст. 3., с което е потвърдено решение № 136 от 10.03.2015 г. по гр. д. № 1178/2014 г. на Районен съд – Казанлък за уважаване на частични иски с цена от по 10 100 лева, представляваща стойността на дяловете на починалия съдружник в "Хидравлика 96" ООД, определена на база междинен консолидиран счетоводен баланс към 30.09.2012 г., въззивният съд е приел, че същото решение не произвежда действие на законна сила в следващ процес относно останалата част от вземането.

По подадената от ищите частна жалба срещу определение № 847 от 31.07.2018 г., постановено по реда на чл. 248 ГПК, с което в полза на ответника са присъдени разноски в размер на 8 418,90 лева, апелативният съд е приел, че същото е съобразено с допуснатото по реда на чл. 214, ал. 1 ГПК изменение на исковите. Въпреки този извод, решаващият съд е отменил определението, тъй като не представлява самостоятелен акт, а е функционално свързано с отмененото първоинстанционно решение, и е разпределил разноските съобразно изхода на спора във въззивното производство.

Допускането на касационно обжалване съгласно чл. 280, ал. 1 ГПК предполага произнасяне от въззивния съд по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е от значение за решаване на възникналия между страните спор и по отношение на който е налице някое от основанията по чл. 280, ал. 1, т. 1 – т. 3 ГПК. Този въпрос следва да е обусловил решаващите изводи на въззивната инстанция и от него да зависи изходът на делото. Преценката за допускане на касационно обжалване се извършва от ВКС въз основа на изложените от касатора твърдения и доводи с оглед критериите, предвидени в посочената правна норма.

Първият материалноправен въпрос, поставен от касаторите, отнасящ се до начина на определяне стойността на дружествения дял на починал съдружник в дружество, притежаващо статута на предприятие – майка, е релевантен, тъй като е обусловил решаващите изводи на въззивния съд и е от значение за изхода на делото. По отношение на същия е формирана практика на ВКС, обективизирана в цитираното от касаторите решение № 438 от 9.07.2008 г. по т. д. № 84/2008 г. на ВКС, ТК, II т. о. В решението е прието, че съставянето на консолидиран счетоводен баланс по смисъла на чл. 37, ал. 2 ЗСч. в хипотезата на т. 1 на сочената законова разпоредба е определено като императивно изискване на закона и следователно той е и основата, на която се определя дружествения дял на прекратилия членството си съдружник. Именно защото консолидираният финансов отчет по своята правна същност се явява обединение на балансите на търговското дружество – майка и дъщерното дружество, при който са игнорирани вземанията, задълженията и участията помежду им, той дава и пълна представа за имущественото състояние на търговското дружество – майка, в чиято тежест е да го състави. С оглед на изложеното следва да се допусне на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК касационно обжалване за проверка за съответствие на въззивното решение с посочената съдебна практика.

Вторият процесуалноправен въпрос, поставен в изложението, е формулиран в контекста на доводите на касаторите, че установеният с влязло в сила решение по частични иски факт, че стойността на дружествения дял на техния наследодател се определя по консолидиран счетоводен баланс, има сила на пресъдено нещо по отношение на предявените в последващ процес иски за разликата до заявения пълнен размер на вземането. Съгласно т. 2 от Тълкувателно решение № 3/22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г. на ОСГТК на ВКС решението по уважен частичен иск за парично вземане се ползва със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното субективно материално право при предявен в друг исков процес иск за защита на вземане за разликата до пълния размер на паричното вземане, произтичащо от същото право. В мотивите на тълкувателното решение изрично е посочено, че в хипотезата на уважен изцяло частичен иск останалата част от вземането също може да съществува, но е възможно и да не съществува. Обективните предели на силата на пресъдено нещо на положителното съдебно решение по частичния иск се изчерпват с предмета на делото, а по останалата част може да се формира нова – различна сила на пресъдено нещо. При уважаване на частичния иск обективните предели на силата на пресъдено нещо обхващат основанията на иска, индивидуализирано посредством правопораждащите факти

/юридическите факти, от които правоотношението произтича/, страните по материалното правоотношение и съдържанието му до признатия размер на спорното субективно материално право. Формираната СПН на решението по частичния иск относно основаниято преклудира правоизключващите и правоунищожаващите възражения на ответника срещу правопораждащите правно релевантни факти, относими към възникването и съществуването на материалното правоотношение, от което произтича спорното право. В случая, формираната сила на пресъдено нещо с решението по уважените частични иски се разпростира по отношение на правопораждащите факти – прекратяване на членственото правоотношение със смъртта на съдружника и наличието на вземане на неговите наследници към дружеството за заплащане на равностойността на дружествените му дялове, тъй като те са част от основанията на уважените частични иски. Приетото от първоинстанционния съд и потвърдено от въззивния съд по уважените частични иски, че стойността на дяловете на починалия съдружник се определя на база междинен консолидиран счетоводен баланс на дружеството, не се включва в правното основание /във фактите, които са породили вземането/. Няма пречка след влизане в сила на въззивното решение страните да повдигнат въпрос относно начина, по който се определя стойността на дружествения дял на починал съдружник в дружество със статут предприятие – майка – дали на база консолидиран счетоводен баланс или на база индивидуален счетоводен баланс на дружеството. С оглед на изложеното не са налице поддържаните от касаторите основания по чл. 280, ал. 1, т. 1 и т. 3 ГПК за допускане на касационно обжалване.

Последният процесуалноправен въпрос не съответства на данните по делото. Въпросът е поставен във връзка с твърдението на касаторите, че въззивният съд е достигнал до извод за правилност на определението по чл. 248 ГПК на първоинстанционния съд за присъждане на разноски в полза на ответника за първоинстанционното производство в размер на 8 418,90 лева, обжалвано с въззивната жалба, без да обсъди изложените в исковата молба доводи за неговата неправилност. С въззивното решение апелативният съд е отменил изцяло както първоинстанционното решение, така и постановеното по реда на чл. 248 ГПК определение поради неговата функционална обвързаност с обжалвания съдебен акт, като на основание чл. 78, ал. 3 ГПК е осъдил касаторите да заплатят на ответника разноски в размер на 19 036,67 лева за първоинстанционното производство и разноски в размер на 19 237,77 лева за въззивното производство. С оглед на това поставеният въпрос не осъществява общата предпоставка на чл. 280, ал. 1 ГПК и не може да обоснове допускане на касационно обжалване на въззивното решение.

По изложените съображения настоящият състав на ВКС намира, че следва да се допусне касационно обжалване на въззивното решение.

На основание чл. 18, ал. 1, т. 2 от ТДТССГПК касаторите следва да внесат по сметка на ВКС държавна такса в размер на 4 237,77 лева.

Така мотивиран, Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение

О П Р Е Д Е Л И:

ДОПУСКА касационно обжалване на решение № 338 от 29.11.2018 г. по в. т. д. № 589/2018 г. на Пловдивски апелативен съд, Търговско отделение, I състав.

УКАЗВА на касаторите Д. А. Б., Д. С. Б. и Р. С. Б., и тримата от [населено място], в едноседмичен срок от съобщението да представят доказателство за внесена по сметка на ВКС държавна такса за разглеждане на касационната жалба съгласно чл. 18, ал. 1, т. 2 от ТДТССГПК, в размер на 4 237,77 лева, като при неизпълнение на това указание производството по касационната жалба ще бъде прекратено.

Да се изпрати съобщение на касаторите с указанията.

След представяне на вноския документ делото да се докладва на Председателя на II т. о. за насрочване в открито съдебно заседание, а при непредставянето му в указания срок – да се докладва за прекратяване.

Определението не подлежи на обжалване.

Данни за делото и връзка с други актове:

- Допълнителна информация за Дело № 620/2019 г. по описа на П т. о., ТК на ВКС - виж тук
- Образувано във връзка с Дело № 589/2018 г. на Апелативен съд - Пловдив - виж Решение № 338 от 29.11.2018 г. на Апелативен съд - Пловдив по в. т. д. № 589/2018 г.